

	Reem Alsalem	
	<i>Speciaal Rapporteur inzake geweld tegen vrouwen en meisjes bij de Verenigde Naties</i>	
	Datum	27 May 2026
	Evenement	Symposium 'Wet draagmoederschap: nieuwe kaders, nieuwe vragen'
	Organisator	NPV – Zorg voor het Leven
	Locatie	Nieuwspoor, Den Haag
	Rapport	Toespraak gebaseerd op United Nations General Assembly 14 July 2025, <i>Violence against women and girls, its causes and consequences</i> , UN Doc A/80/158 .

Ik wil de NPV-Zorg voor het leven en in het bijzonder Hannah Beijeman bedanken voor de vriendelijke uitnodiging om op dit belangrijke evenement te spreken.

Het spijt me ontzettend dat ik er niet persoonlijk bij kan zijn. Soms zit het leven ertussen.

Commercialisering van vrouwen en meisjes

Draagmoederschap is een **miljoenenbusiness**. In 2023 werd de wereldwijde draagmoederschapsmarkt gewaardeerd op 14,95 miljard dollar en wordt verwacht dat deze in 2033 99,75 miljard zal bereiken.

Het wordt gevoed door globalisering en kapitalisme – en het idee dat wordt gepusht door goed gefinancierde lobby's maar ook door machtige krachten dat alles gekocht en verkocht kan worden.

Met dat in gedachten worden vrouwen en meisjes vooral doelwit vanwege hun seksuele en voortplantingsfuncties, die vervolgens ook worden gecommodificeerd.

Deze **commodificatie** komt het beste tot uiting in het gebruik van taal. Vrouwen en meisjes worden hun waardigheid en menselijkheid ontnomen. Ze worden aangeduid als "**ovens**", "**zwangerschapsdragers**", "**incubators**" en andere woorden.

Draagmoederschap maakt misbruik van kwetsbaren

Daarbij maakt de draagmoederschapsindustrie misbruik van en **exploiteert vrouwen**, vooral vrouwen uit gemarginaliseerde en arme milieus, een preciaire juridische status, gevoed door patriarchale normen, geslachts- en genderongelijkheid, economische ongelijkheden en globalisering.

Deze vrouwen en meisjes zien draagmoederschap vaak als de enige beschikbare manier om voor zichzelf en hun gezin te zorgen.

Draagmoederschap **versterkt ook systemisch racisme en discriminatie**. De wereldwijde vraag naar draagmoederschap wordt vaak gevormd door racistische en postkoloniale stereotypen, waarbij jonge, witte, westerse vrouwen met hoger onderwijs tot 100 keer meer voor hun eicellen krijgen dan anderen.

Er moet worden opgemerkt dat de media draagmoederschap vaak bewust mooi voor stelt, de schadelijke, uitbuitende en risicovolle aard ervan voor de draagmoeder bagatelliseert en de schade die het kind wordt toegebracht onzichtbaar maakt.

Vrouwen en meisjes die als draagmoeders betrokken zijn, ervaren diepgaand fysiek, psychologisch en economisch **geweld** door de wensmoeder- of ouders.

Wat velen misschien niet weten, is dat draagmoeders naar verluidt slechts 10–27,5 procent van de totale betaling hebben ontvangen.¹³ Opmerkelijk is dat er prikkels zijn voor degenen die een vrouw doorverwijzen naar een draagmoedersbureau. In sommige landen, zoals de Verenigde Staten van Amerika, kan een verwijzende persoon gemiddeld ook een bonus ontvangen van tussen de \$1.000 en \$5.000.¹⁴ In India kan het tot \$100 zijn.¹⁵

Draagmoederschap stelt vrouwen bloot aan mensenrechtenschendingen

Draagmoederschap stelt de draagmoeders bloot aan ernstige **mensenrechtenschendingen**, waaronder hun recht op gezondheid, privacy, gezin en fysieke veiligheid, en verhoogt het risico op slavernij, marteling, onmenselijke en vernederende behandeling.

De ernstige **machtsongelijkheden** tussen draagmoeders en wensouders, vertalen zich vaak ook in het opleggen van een abortus door de wensouders als er sprake is van meerlingzwangerschappen of een foetale handicap.¹⁷ Draagmoeders zijn ook onder druk gezet om gezonde zwangerschappen te beëindigen, ook na de 12 weken, door middel van dwingende tactieken zoals financiële prikkels, dreigementen met juridische stappen of het intrekken van alimentatie.

Draagmoeders worden ook blootgesteld aan **ernstige gezondheidsrisico's** als gevolg van de hormonen die ze gebruiken en de medische procedures die zeer risicovol zijn. Bewijs wijst zelfs op meer dan drie keer hogere percentages van complicaties bij moedergezondheid onder draagmoeders. De psychologische gevolgen zijn ook ernstig.

Deze risico's worden vaak genegeerd of genegeerd door de klinieken en de wensouders, voor wie hun wensen zijn, en het besef waarvoor ze betaald hebben is wat telt.

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens benadrukt het recht van alle mensen op waardigheid en verplicht de plicht om niet te discrimineren op basis van geslacht.

Het reduceren van vrouwen tot hun voortplantingsfunctie is ook in strijd met artikel 5 van het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie tegen vrouwen, waarbij staten verplicht zijn sociale en culturele gedragspatronen op basis van stereotype rollen voor mannen en vrouwen tegen te gaan.

Draagmoederschap veroorzaakt trauma bij het kind

Het kind wordt ook direct na de geboorte **gedwongen gescheiden van de enige persoon die het kent**, wat leidt tot diep trauma, gevoelens van verlies en langdurige emotionele stress voor zowel de moeder als het kind.

Er zijn veel wetenschappelijke studies die wijzen op de **diepe band** die ontstaat tussen moeder en kind.

In veel rechtsgebieden wordt de geboortemoeder op geen enkel moment erkend als de moeder van het kind en wordt ze behandeld als een wettelijke vreemde. Ze wordt ook vaak gedwongen het kind af te staan.

Er moet worden vermeld dat in artikel 10 (2) van het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten wordt gesteld dat "bijzondere bescherming aan moeders moet worden verleend gedurende een redelijke periode vóór en na de bevalling".

Kinderen worden **behandeld als objecten** of eigendommen die gekocht of overgedragen kunnen worden, niet omdat hun situatie dat vereist, in het belang van het kind, zoals bij adoptie, maar omdat de draagmoederschapsregeling een situatie creëerde die hen blootstelt aan schade. Studies tonen ook aan dat zij hogere percentages vroeggeboorte en een laag geboortegewicht hebben.

Bovendien lopen ze een **verhoogd risico om staatloos te worden** en in de steek gelaten te worden wanneer de plannen of situaties van de wensouders veranderen, wat vrij vaak gebeurt ofwel omdat de wensouders van gedachten veranderen, of door overmacht: bijvoorbeeld covid stopte sommige regelgeving of de oorlog in Oekraïne die het leven daar verstoorde.

Bovendien zijn, in tegenstelling tot adoptie, **achtergrondcontroles** van wensouders meestal minimaal of afwezig. Dit brengt ernstige risico's met zich mee, waaronder een grote kans op en blootstelling aan kinderhandel, uitbuiting of seksueel misbruik.

We weten dat veel kinderen die worden aangevraagd via draagmoederschap, niet worden aangevraagd door oprechte wensouders. Er zijn **meldingen van zedenplegers**, personen, vooral mannen met een gewelddadige achtergrond of strafblad. Er zijn ook verhalen over kinderen die geboren zijn zodat hun organen kunnen worden geoogst of hen op andere manieren uit te buiten.

Wanneer wensouders zeggen een kind te willen om een gezin te stichten en aangeven dat het een internationaal mensenrecht is om een kind te krijgen, als onderdeel van de reproductieve rechten, valt het volgende op te merken.

- Het recht om te trouwen en een gezin te stichten zoals erkend door de Universele Verklaring en andere instrumenten, betekent niet het recht om een gezin te stichten op alle mogelijke manieren, inclusief het kopen van kinderen en het lichaam van een vrouw.
- En de rol van de staat ten opzichte van het gezin, volgens het internationaal recht, is het beschermen van **het gezin dat wordt gezien als de natuurlijke en fundamentele groepseenheid van de samenleving**. Dat omvat niet de verplichting om ernstige mensenrechtenschendingen te vergemakkelijken, te ondersteunen, te ondersteunen en te faciliteren zoals we dat zien via draagmoederschap.

In het optionele protocol bij het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, Kinderprostitutie en kinderporno is de **verkoop van kinderen expliciet verboden**. In het Optioneel Protocol wordt zo'n verkoop gedefinieerd als elke handeling of transactie waarbij een kind door een persoon of groep aan een ander wordt overgedragen tegen vergoeding of een andere vergoeding.

Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind is heel duidelijk wanneer het stelt dat het beginsel van het **belang van een kind altijd de primaire overweging moet zijn** bij alle beslissingen die het betreffende het kind aangaan. In strijd met dit verdrag worden draagmoederschapskinderen opzettelijk beroofd van hun recht om te weten en, voor zover mogelijk, verzorgd te worden door hun ouders.

Het belang van het kind wordt geschaad door draagmoederschapscontracten

Dit alles wordt in het bijzonder mogelijk door de contracten die draagmoeders moeten ondertekenen.

Vaak **tekenen ze contracten die ze niet volledig begrijpen**, hetzij vanwege taalbarrières, hetzij vanwege de complexiteit van de juridische voorwaarden – niet verrassend, aangezien draagmoederschapsbureaus zich vooral bezighouden met de belangen van de wensouders.

Contracten vereisen vaak dat draagmoeders **afstand doen van fundamentele rechten**, waaronder het opgeven van medische besluitvorming en vertrouwelijkheid. Sommigen mogen zelfs niet reizen, seksuele relaties aangaan of keuzes maken over hun woonsituatie tijdens de zwangerschap.

Gezien deze omstandigheden is het diep verontrustend dat draagmoederschap wordt neergezet als een uiting van hun autonomie en handelingsbekwaamheid, terwijl de

draagmoeder, vooral via deze contracten, **elke handelingsmacht of controle over haar lichaam of verlangen afgeeft**. Ze doen er niet toe.

Altruïstisch versus commercieel draagmoederschap: een onderscheid dat niet bestaat

Ik wil ook de misvatting tegengaan dat er een echt onderscheid is tussen altruïstisch draagmoederschap en commercieel draagmoederschap:

1. Dit onderscheid is **kunstmatig**, omdat de vergoeding bij altruïstisch draagmoederschap zo hoog is dat het feitelijk een commerciële betaling is (verborgen in).
2. Het legaliseren van altruïstisch draagmoederschap heeft het **misbruik** dat in draagmoederschap bestaat niet verminderd of geëlimineerd. Bijvoorbeeld het Verenigd Koninkrijk, Griekenland.
3. Omdat draagmoederschap wordt gedreven door winst en commodificatie, is er een **tekort** aan vrouwen en klinieken die zich bezighouden met altruïstisch draagmoederschap.
4. Ook hebben altruïstische draagmoederschapsregelingen het niet tegengehouden dat de wensouders blijven zoeken naar de beste, meest geschikte en goedkoopste optie in het buitenland, het gebied met de meest ruime wetgeving en de minste screenings/achtergrondcontroles. Ook belangrijk in deze context om te zeggen dat het internationaal recht duidelijk is dat **niemand kan instemmen met zijn eigen uitbuiting**, laat staan dat **kinderen geen toestemming geven**.

We hebben een abolitionistisch model nodig om draagmoederschap af te schaffen

Wat betreft staatsbeleid zijn er voornamelijk drie regelgevende modellen die draagmoederschap regelen: (a) expliciet verbod; (b) regulering en erkenning, hetzij volledig of beperkt tot altruïstische regelingen; en (c) ongereguleerd, wat vaak leidt tot juridische onduidelijkheid.

Handhavings- en toezichtsmechanismen voor draagmoederschapsregelingen en de rol van tussenpersonen zijn vaak zwak of afwezig.²²

Rekening houdend met al deze realiteit moest ik concluderen dat we, om uitbuiting te voorkomen, **draagmoederschap moeten afschaffen en een abolitionistisch model** voor draagmoederschap moeten volgen, vergelijkbaar met het abolitionistische model voor prostitutie.

Een abolitionistisch model **straft degenen die vraag creëren of profiteren** van — met andere woorden degenen die kinderen laten kopen via draagmoederschap, tussenpersonen en klinieken — zonder moeders te criminaliseren, maar hen als slachtoffers te erkennen en hen adequate bescherming en remedies te bieden.

Passende remedies voor vrouwen en kinderen omvatten ook maatregelen zoals gratis of goedkope rechtsbijstand, psychosociale ondersteuning en financiële hulp, ook voor draagmoeders die ervoor kiezen het kind na de geboorte te houden.

Vrouwen mogen nooit worden behandeld als voortplantingsinstrumenten of slechts als middel om een doel te bereiken. Dit vereist het gebruik van taal die hun menselijkheid en waardigheid respecteert.

Staten zouden **de reclame van draagmoederschapsdiensten moeten verbieden** en het publieke bewustzijn moeten vergroten over de mensenrechtenschendingen die inherent zijn aan deze praktijk.

Ongeacht waar de staten staan op het gebied van draagmoederschap, zijn er veel acties die zij moeten ondernemen:

1. Verhoog de kwestie tot een onderwerp dat **internationaal besproken moet worden** en waar informatie-uitwisseling en samenwerking moeten plaatsvinden.
2. **We moeten het belang van het kind** dat via draagmoederschap wordt geboren centraal stellen. Het is wat het internationaal recht vereist, en het moet de primaire overweging blijven bij alle beslissingen over hun zorg, verwerving van nationaliteit en ouderschap.
3. Elke overdracht van ouderlijke rechten moet uitsluitend plaatsvinden via gerechtelijke adoptieprocedures die volledige geschiktheidsbeoordelingen omvatten, gelijk aan standaard adoptiewaarborgen.
 - a. Kinderen die worden verlaten of zonder zorg worden achtergelaten, moeten als niet-begeleide minderjarigen worden behandeld en in alternatieve gezinszorg worden geplaatst.
 - b. Om staatloosheid te voorkomen, moeten staten elk kind het recht op nationaliteit garanderen, bij voorkeur die van de moeder of de staat van geboorte.
 - c. Alle vormen van discriminatie tegen kinderen die via draagmoederschap zijn geboren, moeten worden verboden en hun gelijke toegang tot gezondheidszorg, onderwijs en sociale bescherming worden gegarandeerd. Staten moeten registers opzetten van eikel- en spermadonoren en het recht van kinderen beschermen om hun oorsprong te kennen.
4. **We erkennen de geboortemoeder van een kind dat via draagmoederschap is geboren als de wettelijke moeder.** Als deze aanbeveling wordt gevolgd, kunnen

staatloosheid en juridisch limbo, wat enkele van de problemen zijn draagmoederschapskinderen ervaren, worden vermeden.

5. **Elke overdracht** van ouderlijke rechten van de geboortemoeder mag alleen plaatsvinden **via gerechtelijke adoptieprocedures** die een geschiktheidsscreening van de wensouders omvatten, gelijk aan normale adoptieprocedures.
6. **Alle vormen van discriminatie tegen kinderen die via draagmoederschap zijn geboren, moeten worden verboden**, en hun gelijke toegang tot gezondheidszorg, onderwijs en sociale bescherming moet worden gegarandeerd.

Staten hebben de plicht mensenrechten te respecteren, beschermen en na te komen en om ‘due diligence’ te betrachten in al hun handelingen, zonder discriminatie. Zij moeten daarom **het misbruik en de uitbuiting van kinderen en vrouwen voorkomen, en de slachtoffers helpen en beschermen**.

Het **afschaffen van draagmoederschap vereist dat staten de samenwerking intensiveren** om geassocieerde mensenrechtenschendingen en -misstanden, waaronder de handel in vrouwen en kinderen, te identificeren, te voorkomen en aan te pakken.